

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2023rok.

Z dniem 22 czerwca 2023 r. weszła w życie nowa ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej zastępująca dotychczas obowiązującą ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zmiany w przepisach, wprowadzone zostały ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535).

Nazwa ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zmieniona na ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej pokazuje kierunek tych zmian. Ustawodawca przede wszystkim chciał uniknąć stygmatyzowania rodzin, żeby nie wskazywać, że tylko tam dochodzi do aktów przemocy. Przemoc domowa została na nowo zdefiniowana oraz wskazano wprost dwie nowe formy w postaci przemocy ekonomicznej oraz tzw. cyberprzemocy: Przemocą domową jest jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej – przemoc ekonomiczna,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej – cyberprzemoc.

Rozszerzono krąg osób określonych jako osoby doznające przemocy domowej. Przede wszystkim ustawodawca wskazał, że taką osobą może być:

- małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek, oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej, niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni wobec którego jest stosowana przemoc domowa,
- małoletni będący świadkiem przemocy domowej stosowanej wobec osób wskazanych w powyższych punktach.

Nowela rozszerza zatem krąg osób objętych ochroną na niezamieszkujących razem byłych partnerów oraz dzieci będące świadkami przemocy domowej.

Zastąpiono również definicję "członka rodziny" poprzez wprowadzenie definicji "osoby doznającej przemocy domowej" oraz "osoby stosującej przemoc domową". Wskazano, że sprawcą przemocy może być osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 par. 11 Kodeksu karnego, ale też inna osoba spokrewniona lub niespokrewniona pozostająca w faktycznym związku, niezależnie od faktu wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania, osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także były małżonek, były partner lub inny członek rodziny, niezależnie od faktu wspólnego zamieszkiwania. Po nowelizacji ustawy zespołowi interdyscyplinarnemu przypisano zadania o charakterze strategicznym, przez które będzie kształtowana lokalna polityka przeciwdziałania przemocy domowej, natomiast do zadań grup diagnostyczno-pomocowych będzie należało rozpatrywanie spraw indywidualnych. To niektóre ze zmian w przepisach dotyczących przeciwdziałaniu przemocy domowej, które 22 czerwca 2023 r. weszły w życie.

Trzeba zaznaczyć, że jedynie osobę pełnoletnią można uznać w myśl nowych przepisów ustawy za osobę stosującą przemoc domową. Osoby stosujące przemoc domową zobowiązane będą do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych, z których będą musiały przedstawić zaświadczenie o przystąpieniu do takiego programu oraz jego ukończeniu. W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązku uczestniczenia w programach korekcyjno – edukacyjnych lub programach psychologiczno - terapeutycznych ustawodawca przewidział karę w postaci ograniczenia wolności albo grzywny (art. 66c kodeksu wykroczeń). Jeżeli w trakcie prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” dojdzie do zmiany miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy domowej czy osoby stosującej tę przemoc, wówczas gminą właściwą do prowadzenia procedury jest ta, w której zamieszkuje osoba doznająca przemocy domowej. O wszelkich zmianach miejsca zamieszkania osób uczestniczących w procedurze „Niebieskie Karty” na bieżąco informują przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych funkcjonujących w danej gminie. Na uwagę zasługuje jeszcze jedna regulacja, która wskazuje, że po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”, grupa diagnostyczno - pomocowa zobowiązana jest do prowadzenia działań monitorujących stan bezpieczeństwa osób, które doznawały przemocy domowej w okresie 9 miesięcy od zakończenia procedury.

Wszelkie nowe regulacje prawne zawarte w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej zostały wprowadzone dla zwiększenia skuteczności egzekwowania prawa do życia i zdrowia, poszanowania godności osobistej każdego człowieka oraz w celu zapewnienia wszystkim osobom doznającym przemocy domowej właściwej i fachowej pomocy ze strony wszystkich instytucji powołanych do działania na ich rzecz. Kluczowe w zmianie sposobu myślenia o skutkach przemocy może się też okazać uznanie dziecka będącego jej świadkiem za pokrzywdzonego. W myśl nowych przepisów za doznające przemocy domowej zostanie uznane dziecko, które ma o niej wiedzę, a zatem również kiedy rodzic opowiada mu o tym, że on sam jest krzywdzony. Inna ustawa przygotowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości wprowadzająca m.in. nowe narzędzia natychmiastowej izolacji sprawców przemocy domowej - chodzi o zakaz zbliżania się do pokrzywdzonych, zakaz zbliżania się do miejsca, w którym pracują, uczą się i zakaz kontaktowania się z nimi, przy czym policja wciąż będzie miała obowiązek usuwania sprawców przemocy domowej z miejsca zamieszkania. Nowela ustawy o przeciwdziałaniu przemocy jest obszerna, a jej celem jest dostosowanie przepisów do obecnych wyzwań. We współczesnym świecie przemoc domowa jest zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. - Zakres, wielość form i skutki natury fizycznej, psychologicznej, zdrowotnej czy ekonomicznej sprawiają, że winno się ją uznać za

zjawisko społeczne szczególnej kategorii. Przemoc niesie za sobą dotkliwe konsekwencje dla wszystkich osób, których dotyczy, zarówno ofiar, sprawców, jak również świadków jej stosowania. Następstwa te obejmują różne sfery życia i rzutują na funkcjonowanie na dalszych etapach. Rozwiązania zawarte w ustawie mają na celu ochronę przed przemocą domową oraz poprawę funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy na szczeblu centralnym, regionalnym oraz na szczeblu samorządu terytorialnego.

1. Funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Skalbmierzu.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji łącząca swoje zasoby na zasadzie systemowej współpracy, w celu niesienia pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałaniu zjawisku przemocy na terenie miasta i gminy Skalbmierz. Zespół Interdyscyplinarny został powołany Zarządzeniem Nr Or.0050.571.2023 Burmistrza Miasta i Gminy Skalbmierz z dnia 21 września 2023r. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu zapewnia Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalbmierzu.

Skład Zespołu:

1. Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skalbmierzu,
2. Pracownik socjalny Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skalbmierzu,
3. Przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Skalbmierzu,
4. Psycholog
5. Kierownik Rewiru Dzielnicowych Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Kazimierzy Wielkiej,
6. Dyrektor Szkoły Podstawowej w Topoli,
7. Dyrektor Placówek Oświatowych w Skalbmierzu,
8. Pielęgniarka Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej SKALBMED w Skalbmierzu,
9. Pielęgniarka Przychodni im. św. Rity w Skalbmierzu,
10. Kurator specjalista Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej.

Pierwsze posiedzenie nowo powołanego Zespołu odbyło się 21 września 2023r. Na pierwszym spotkaniu powołano przewodniczącego i zastępcę Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Skalbmierzu.

Do września 2023r działał powołany wcześniej Zespół. W 2023 roku odbyły się trzy posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego i 8 posiedzeń grupy roboczej.

2. Działania podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to intencjonalne, jednorazowe albo powtarzające się działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących; w szczególności narażające osoby z rodziny na niebezpieczeństwo utraty zdrowia lub życia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną. To działania powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Działania podejmowane w obszarze przeciwdziałania przemocy mają bardzo szeroki zakres. Obejmują działania profilaktyczne, interwencyjne i administracyjne. Zarówno interwencja jak i administracja jest realizowana zgodnie z przepisami prawa. Znaczące są działania profilaktyczne, które polegają na edukacji środowiska lokalnego oraz wspieraniu rodziny w wypełnianiu jej najważniejszych funkcji zanim pojawią się problemy zagrożenia

przemocą domową.

3. Zasady rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Zgodnie z procedurą „Niebieskiej Karty” podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie odbywa się przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta-A” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Formularz wypełniany jest przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w art.9 d ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, czyli:

- ✓ Przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- ✓ Przedstawicieli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✓ Przedstawicieli Policji,
- ✓ Przedstawicieli Oświaty,
- ✓ Przedstawicieli Ochrony Zdrowia.

Niebieska Karta jest dokumentem wypełnianym w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie i służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danym środowisku, ocenie zagrożenia dalszą przemocą oraz jako dowód w sprawach sądowych. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą, prowadzone są w miarę możliwości w obecności psychologa.

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta-A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą, przekazuje się formularz „Niebieska Karta- B”. Jeżeli osobą pokrzywdzoną jest dziecko- formularz „Niebieska Karta- B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta- A” do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie siedmiu dni od wszczęcia procedury. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta- A” pozostawia się u wszczynającego procedurę. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta- A” niezwłocznie, nie później niż w ciągu trzech dni od dnia jego otrzymania, powołuje grupę diagnostyczno – pomocową w skład której wchodzi dzielnicowy i pracownik socjalny.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach sprawa trafia na posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego. W roku 2023 procedury „Niebieskiej Karty” były realizowane głównie na grupach roboczych, a dopiero od września na grupach diagnostyczno-konsultacyjnych. Na posiedzeniu grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonuje się analizy sytuacji rodziny i wypełnia się formularz „Niebieska Karta- C”, która zawiera plan pomocy.

Na posiedzenie grupy roboczej nie zaprasza się dziecka. Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac grupy. Członkowie grupy roboczej spotykają się po raz kolejny w innym terminie, a na posiedzenie wzywają osobę wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc. W obecności wezwanej osoby wypełnia się formularz „Niebieska Karta- D”. Jeżeli w trakcie działań dokonywanych przez przedstawiciela podmiotu, o którym mowa w art.9d ust.2 ustawy, zachodzi podejrzenie, że osoba wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, wypełnia się formularz

„Niebieska Karta- A” w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesyła go do przewodniczącego ZI Wszystkie działania są dokumentowane. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dokumenty, o których mowa są przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego. W ramach procedury przedstawiciele grupy roboczej podejmują działania zgodnie z ustaleniami z posiedzeń (zawartych w protokole, „Niebieskiej Karcie- C i D”) oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie oraz podmioty, o których mowa w art. 9d ust.2 ustawy, w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny. Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od potrzeb i sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Spotkanie z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc nie są organizowane w tym samym czasie i miejscu. Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Zakończenie procedury następuje w przypadku:

- ✓ Ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy lub
- ✓ Rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty uczestniczące w procedurze.

4. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty” przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny działający na terenie miasta i gminy Skalmierz.

W 2023 roku wszystkie zadania wynikające z realizacji procedury „Niebieskiej Karty” były realizowane na bieżąco. W każdym przypadku wymagającym bezpośredniej interwencji- pracownicy socjalni pracowali w środowisku.

Priorytetem podejmowanych w ramach procedury działań jest ochrona, wsparcie i zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy. w tym celu opracowywany jest indywidualny plan pomocy.

W okresie sprawozdawczym do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 10 formularzy „Niebieskiej Karty” - A sporządzonych przez Komendę Powiatową Policji w Kazimierzy Wielkiej , 1 formularz sporządzony przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach i 1 formularz sporządzony przez Miejsko Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie. Odbyły się 3 posiedzenia Zespołu działającego na poprzedniej ustawie oraz 8 posiedzeń grupy roboczej ,z których sporządzono listy obecności oraz protokoły. Podczas prac Zespołu rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie Gminy Skalmierz, omawiano akty prawne, według których podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. Omawiano również zadania jakie spoczywają na członkach Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych, procedurę „Niebieskiej Karty”. Spotkania Zespołu mają na celu poprawę sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu.

Spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego w Skalmierzu nowo powołanego w 2023r odbyły się 2, jak również odbyły się 3 posiedzenia grupy diagnostyczno-pomocowej.

W rodzinach, w których doszło do przemocy członkowie grupy roboczej opracowują i realizują szczegółowy plan pomocy rodzinie. Prowadzony jest monitoring sytuacji panującej w rodzinach dotkniętych podejrzeniem przemocy domowej przez policję jak i pracowników socjalnych.

Po wnikliwej analizie sytuacji i stwierdzeniu, iż w rodzinie nie dochodzi do przemocy, zostało zakończonych 3 procedury „Niebieskiej Karty” z roku 2022 i 3 procedury z 2023r.

W wyniku pracy zespołu interdyscyplinarnego skierowano sprawy 7 rodzin do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skalbmierzu o podjęcie działań oraz skierowano sprawy 5 rodzin do Sądu Rejonowego w Kazimierzy Wielkiej Wydział Rodzinny i Nieletnich o wgląd w sytuację małoletnich dzieci i podjęcie stosownych działań.

Przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skalbmierzu został uruchomiony punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i doświadczających przemocy w rodzinie oraz współuzależnionych. Osoby te mogły skorzystać z wizyty i rozmowy z psychologiem. W 2023 roku z tej formy pomocy skorzystały 4 osoby z problemem alkoholowym, 3 osoby członków rodzin z problemem alkoholowym, 10 osób wymagających wsparcia psychologicznego.

5. Wnioski.

✓ Wszystkie rodziny, które w 2023 roku zgłosiły problem przemocy - otrzymały wsparcie i kompleksową pomoc.

✓ W każdym przypadku przemocy w rodzinie, w którym wystąpiło zagrożenie zdrowia lub życia- pracownik socjalny pracował w środowisku zachowując zasady ostrożności. Również w sytuacji, kiedy przemoc dotyczyła osób zależnych tj. dzieci, osób starszych, przewlekle chorych, czy niepełnosprawnych- pracownik socjalny był w bezpośrednim kontakcie z rodziną.

✓ Należy planować działania na rzecz rodzin objętych procedurą, w szczególności koncertując się na wsparciu i zapewnieniu bezpieczeństwa małoletnim, seniorom oraz osobom, które ze względu na stan zdrowia są zależne od pomocy drugiego człowieka.

✓ Obowiązkiem przedstawicieli podmiotów realizujących procedurę „Niebieskiej Karty”, zgodnie z art.9d ust.3, jest współdziałanie z innymi podmiotami w oparciu o zasadę współpracy. Zadania w 2023 roku były realizowane przede wszystkim przez pracowników socjalnych i przedstawicieli Policji.

✓Efektywność realizowanych zadań wymaga pełnego zaangażowania wszystkich przedstawicieli podmiotów. Występuje potrzeba współpracy z sądem w zakresie wyroków i postanowień wobec sprawców przemocy- udział w programie korekcyjno- edukacyjnym powinien wynikać z postanowienia sądu.

Analizując środowiska mieszkańców miasta i gminy Skalbmierz, w których występuje problem przemocy w rodzinie należy uwzględnić informację, że nie są to wyłącznie rodziny korzystające z pomocy społecznej. Sprawcami przemocy domowej są osoby z różnych środowisk i grup zawodowych. W tych przypadkach pracownik socjalny nie posiada wcześniej wiedzy na temat sytuacji w jakiej znajduje się rodzina. Zatem interwencja w obszarze przemocy musi opierać się na współpracy wielu podmiotów, a przede wszystkim: jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia i Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wszystkie działania podmiotów wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzone są w ramach obowiązków służbowych.